

Leo Trotskij

Är tiden mogen för parollen ”Europas Förenta Stater”?

(En diskussionsartikel)

I samband med parollen ”en arbetar- och bonderegering” är tiden, enligt min uppfattning, mogen att föra fram parollen ”Europas Förenta Stater”. Endast genom att förbinda dessa två paroller med varandra kan vi få ett systematiskt och progressivt svar på den europeiska utvecklingens mest brännande problem.

Det senaste imperialistiska kriget var i grund och botten ett europeiskt krig. Amerikas och Japans episodiska deltagande i kriget ändrade inte dess europeiska karaktär. Sedan Amerika hade fått vad det behövde, tog det sin hand från det europeiska bålet och återvände hem.

Krigets pådrivande kraft var att de kapitalistiska produktivkrafterna hade växt utöver de europeiska nationalstaternas ramar. Tyskland ställde sig som uppgift att ”organisera” Europa, dvs. att ekonomiskt förena den europeiska kontinenten under sin egen kontroll, för att sedan på allvar ta upp den verkliga kampen med England om världsherraväldet. Frankrikes mål var att stycka upp Tyskland. Frankrikes inte alltför stora befolkning, dess övervägande agrara karaktär och ekonomiska konservatism gör det omöjligt för den franska bourgeoisien att ens överväga problemet om Europas organisering, vilket verkligen visade sig ligga utom räckhåll för den tyska kapitalismens krafter, även om den backades upp av Hohenzollerns militärmaskineri. Det segerrika Frankrike kan nu bevara sin överhöghet genom att balkanisera Europa. Storbritannien underblåser och stödjer den franska politiken med att stycka och matta ut Europa, och döljer samtidigt sitt verk under Storbritanniens traditionella hyckleri. Resultatet är att vår olyckliga kontinent är sönderstyckad, splittrad, utmattad, desorganiserad och balkaniserad – förvandlad till ett dårhus. Invasionen av Ruhr är ett stycke rasande vanvett som åtföljs av framsynt beräkning (Tysklands definitiva ruiner) – en kombination som inte är obekant för psykiatriker.

Till grund för kriget låg produktivkrafternas behov av en bredare arena för utvecklingen, som är obehindrad av tullgränser. På samma sätt finner vi i ockupationen av Ruhr, som är så ödesdiger för Europa och för mänskligheten, ett förvridet uttryck för behovet av att förena kolet i Ruhr med järnet i Lothringen. Europa kan inte utvecklas ekonomiskt inom de stats- och tullgränser som framtvingades i Versailles. Europa är tvingat att antingen avlägsna dessa gränser, eller att ställas inför hotet av fullständigt ekonomiskt förfall. Men de metoder som anammats av den härskande bourgeoisien för att övervinna de gränser den själv skapat ökar bara det existerande kaoset och påskyndar sönderfallet.

För de arbetande massorna i Europa står det allt klarare att bourgeoisien är oförmögen att lösa de grundläggande problemen i återupprättandet av Europas ekonomiska liv. Parollen ”en arbetar- och bonderegering” är utformad för att tillmötesgå arbetarnas allt starkare strävan att med egna ansträngningar finna en utväg. Det har nu blivit nödvändigt att mer konkret peka ut denna väg till lösning, nämligen att hävda att endast i det intimaste ekonomiska samarbetet mellan Europas folk ligger vägen till räddning för vår kontinent ur det ekonomiska förfallet och ur förslavandet under den mäktiga amerikanska kapitalismen.

Amerika har dragit sig tillbaka från Europa och bidar sin tid tills Europas ekonomiska döds kamp nått en sådan nivå att man – vilket skedde med Österrike – lätt kan gå in och köpa upp Europa för en spottstyver. Men Frankrike kan inte dra sig undan från Tyskland, inte heller kan Tyskland dra sig undan från Frankrike. Däri ligger den springande punkten, och däri ligger lösningen, i det europeiska problemet. Allt annat är tillfälligt. Långt innan det

imperialistiska kriget insåg vi att balkanstaterna inte kan leva och utvecklas förutom i en federation. Det är också sant för de olika fragmenten av det österrikisk-ungerska imperiet, och de västra delarna av det tsaristiska Ryssland som nu befinner sig utanför Sovjetunionen. Apenninerna, Pyreneiska halvön och Skandinavien är lemmar på den europeiska kroppen som sträcker sig ut mot haven. De är oförmögna till en självständig existens. Den europeiska kontinenten är på produktivkrafternas nuvarande utvecklingsnivå en – naturligtvis inte slutet men i grunden intimt sammanflätad – ekonomisk enhet, vilket visade sig i världskrigets fruktansvärda katastrof och återigen i Ruhrockupationens vansinniga paroxysm. Europa är inte ett geografiskt begrepp; Europa är ett ekonomiskt begrepp, ett ojämförligt mer konkret begrepp – särskilt under nuvarande efterkrigsförhållanden – än världsmarknaden. Liksom federationen för länge sedan erkändes som nödvändig för Balkanhalvön, så har tiden nu kommit för att klart och tydligt fastslå att federationen är nödvändig för det balkaniserade Europa.

Det återstår att bedöma frågan om, å ena sidan, Sovjetunionen och, å den andra, Storbritannien. Det behöver inte sägas att Sovjetunionen varken kommer att motsätta sig Europas federativa förening, eller sin egen anslutning till en sådan federation. Därmed skulle också en säker bro garanteras mellan Europa och Asien.

Frågan om Storbritannien är mer villkorlig; den beror av i vilket tempo dess revolutionära utveckling kommer att äga rum. Om ”arbetar- och bonderegeringen” segrar på den europeiska kontinenten innan den engelska imperialismen störtas – och det är sannolikt – då kommer den europeiska federationen av arbetare och bönder av nödvändighet att rikta sig mot den brittiska kapitalismen. Och i det ögonblick den brittiska kapitalismen är störtad, kommer de brittiska öarna givetvis att som välkommen medlem ansluta sig till den europeiska federationen.

Man kan ställa frågan: Varför en europeisk federation och inte en världsfederation? Men detta sätt att ställa frågan är alldeles för abstrakt. Världens ekonomiska och politiska utveckling tenderar givetvis att röra sig mot en enhetlig världsekonomi, och dess grad av centralisering blir beroende av den existerande teknologiska nivån. Men nu bekymrar vi oss inte om världens framtida socialistiska ekonomi, utan om att finna en utväg ur det nuvarande europeiska dödläget. Vi måste erbjuda det sönderslitna och ödelagda Europas arbetare och bönder en lösning, helt oberoende av hur revolutionen utvecklas i Amerika, Australien, Asien och Afrika. Ur denna synpunkt sett har parollen ”Europas Förenta Stater” sin plats på samma historiska plan som parollen ”en arbetar- och bonderegering”; den är en övergångsparoll, som visar en utväg, som visar utsikter till räddning och samtidigt förser de arbetande massorna med en revolutionär impuls.

Det skulle vara ett misstag att mäta världsrevolutionens hela utveckling med samma måttstock. Amerika gick inte ur kriget försvagat, utan stärkt. Den amerikanska bourgeoisins inre stabilitet är fortfarande betydande. Den amerikanska bourgeoisien reducerar sitt beroende av den europeiska marknaden till ett minimum. Revolutionen i Amerika – om den ses åtskild från Europa – kan således vara en fråga om årtionden. Innebär det att den europeiska revolutionen måste rikta in sig på den amerikanska revolutionen? Absolut inte. Om det efterblivna Ryssland inte inväntade (och inte kunde invänta) revolutionen i Europa, så kan och vill Europa ännu mindre vänta på revolutionen i Amerika. Arbetarnas och böndernas Europa, som blockeras av det kapitalistiska Amerika (till att börja med kanske även av Storbritannien), kan hävda sig och utvecklas som ett nära sammanslutet militärt och ekonomiskt förbund.

Vi får inte bortse från att just faran från Amerikas Förenta Stater (som underblåser Europas förstörelse, och som är berett att kliva in som Europas härskare) tillhandahåller ett mycket

substantiellt band för att förena Europas folk, som ruinerar varandra, i ett "Europas Förenade Arbetar- och Bondestater". Denna motsättning mellan Europa och Förenta Staterna härrör organiskt ur skillnaderna mellan de europeiska ländernas och den mäktiga transatlantiska republikens objektiva situationer, och är inte på något sätt riktad mot proletariats internationella solidaritet, eller mot den amerikanska revolutionens intressen. En av orsakerna till revolutionens fördröjda utveckling i hela världen är Europas förnedrande beroende av den amerikanske onkelns hjälp (wilsonism, välgörenhet i Europas värsta hungerdistrikt, amerikanska "lån", etc., etc.). Ju snabbare Europas folkliga massor återvinner det förtroende för sin egen styrka som undergrävdes av kriget, desto fastare kommer de sluta sig samman kring parollen "Europas Förenade Arbetar- och Bonderepubliker", desto snabbare kommer revolutionen att utvecklas på båda sidor av Atlanten. På samma sätt som proletariats seger i Ryssland gav en mäktig impuls till utvecklingen av de kommunistiska partierna i Europa, kommer revolutionens seger i Europa att i lika hög, kanske även i ojämförligt mycket högre, grad påskynda revolutionen i Amerika och i hela världen. Om vi förut, genom att bortse från Europa, sett den amerikanska revolutionen i årtiondenas dimma, så kan vi på grundval av antagandet av de historiska händelsernas naturliga ordningsföljd med tillförsikt säga, att revolutionens seger i Europa inom några år kommer att skaka den amerikanska bourgeoisie's makt.

Det är inte bara frågan om Ruhr, dvs. frågan om Europas bränsle och metall, utan också frågan om reparationer passar in i mönstret "Europas Förenta Stater". Frågan om reparationer är en rent europeisk fråga och kan och kommer att lösas under den närmaste perioden endast med europeiska medel. Arbetarnas och böndernas Europa kommer att ha sin egen reparationsbudget – liksom också sin krigsbudget – så länge det hotas av faror utifrån. Denna budget kommer att baseras på en graderad inkomstskatt, kapitalskatter, beslagtagande av rikedomar som samlats under krigstiden, etc. Dess fördelning kommer att regleras genom vederbörande organ för den europeiska arbetar- och bondefederationen.

Vi skall här inte hänge oss åt spekulationer om den hastighet med vilken de europeiska republikernas förening kommer att äga rum, om de ekonomiska och konstitutionella former i vilka den kommer att uttrycka sig och vilken grad av centralisering som kommer att uppnås under arbetar- och bonderegimens första period. Alla dessa överväganden kan vi lugnt överlåta åt framtiden, med de erfarenheter som redan vunnits av Sovjetunionen, som upprättats på det tidigare Tsarrysslands mark. Men det är alldeles uppenbart att tullgränserna måste rivas ner. Folken i Europa måste i Europa se området för ett förenat och allt mer planerat ekonomiskt liv.

Här kan man hävda att vi egentligen talar om en europeisk socialistisk federation som en integrerad del av den kommande världsfederationen, och att en sådan regim kan förverkligas endast av proletariats diktatur. Vi skall emellertid inte uppehålla oss vid detta argument, eftersom det redan avvisats av den internationella analys som gjorts vid behandlingen av frågan om "arbetarregeringen". "Europas Förenta Stater" är i varje avseende en paroll som motsvarar parollen "en arbetarregering (eller arbetar- och bonderegering)". Är förverkligandet av en "arbetarregering" möjlig utan proletariats diktatur? Endast ett villkorligt svar kan ges på denna fråga. I varje fall betraktar vi "arbetarregeringen" som en *etapp* på vägen till proletariats diktatur. Däri ligger för oss parollens stora värde. Men parollen "Europas Förenta Stater" har en alldeles likartad och parallell betydelse. Utan denna kompletterande paroll blir Europas viktigaste problem hängande i luften.

Kommer då inte denna paroll att spela pacifisterna i händerna? Jag tror inte att det för närvarande finns några "vänsterelement" som skulle anse att den faran räcker för att avvisa parollen. Vi lever trots allt i år 1923 och har lärt oss något av det förflutna. Det finns samma

orsaker, eller avsaknad av orsaker, att frukta en pacifistisk tolkning av "Europas Förenta Stater" som det finns att frukta en demokratisk-socialrevolutionär tolkning av parollen "En arbetar- och bonderegering". Om vi skulle föra fram parollen "Europas Förenta Stater" som ett självständigt program, som ett universalmedel för att återställa freden och för återuppbyggnad, och om vi isolerar denna paroll från parollerna om "en arbetarregering", enhetsfronten och klasskampen, kommer vi sjunka ända till en demokratiserad wilsonism, dvs. till kautskyism, och till och med till något ännu lägre (om vi antar att det finns något lägre än kautskyism). Men jag upprepar: vi lever i året 1923 och har lärt oss en del av det förflutna. Kommunistiska Internationals är nu en realitet, och det kommer inte att bli Kautsky som initierar och kontrollerar den kamp som förknippas med våra paroller. Vår metod för att ställa problemet är diametralt motsatt Kautskys metod. Pacifismen är ett akademiskt program, vars mål är att undvika nödvändigheten av revolutionär aktion. Vår formulering är tvärtom en maning till kamp. Till Tysklands arbetare, inte kommunisterna (dem behöver man inte längre övertyga), utan till arbetarna i allmänhet, och i främsta rummet de socialdemokratiska arbetarna, som är rädda för de ekonomiska följderna av en kamp för en arbetarregering; till Frankrikes arbetare, vilkas tankar fortfarande är besatta av frågorna om reparationer och statsskulden; till Tysklands, Frankrikes och hela Europas arbetare, som fruktar att upprättandet av arbetarnas regim leder till isolering och ekonomisk ruin för deras länder, säger vi: Även om Europa temporärt isoleras (och med en så stor brygga till Östern som Sovjetunionen, kommer Europa inte så lätt att isoleras), kommer Europa inte bara att kunna bestå, utan också att konsolidera och återuppbygga sig, när det väl har brutit ned tullgränserna och ekonomiskt förenar sig med Rysslands outtömliga naturrikedomar. "Europas Förenta Stater" – ett rent revolutionärt perspektiv – är nästa steg i vårt allmänna revolutionära perspektiv. Det uppstår ur den djupgående skillnaden mellan situationen i Europa och Amerika. Den som struntar i denna skillnad, kommer med eller mot sin vilja att dränka det sant revolutionära perspektivet i rena historiska abstraktioner. Givetvis kommer inte arbetar- och bondefederationen att stanna i sin europeiska fas. Vår rådsunion erbjuder Europa, som vi framhållit, en utgång in i Asien, och från Asien in i Europa. Vi föreställer oss därför här bara ett steg, men ett steg av stor historisk betydelse, genom vilket vi först måste passera.

Artikeln trycktes först den 30 juni 1923 i *Pravda*. Den trycktes snart därefter i de svenska ungtkommunisternas veckotidning *Stormklockan* (nr 33 1923). Artikeln är här nyöversatt.

Övers. Per-Olof Mattsson

Ur *The First Five Years of the Communist International*

Volume Two

New York 1953: Pioneer Publishers